

A súa infancia

Os primeiros anos de Manuel María coinciden co paso da monarquía de Alfonso XIII á II República, así como coa posterior constitución do Partido Galeguista (1931), a chegada da Guerra civil (1936) e a dura posguerra posterior, época en que Manuel María comezaba a escola no seu Outeiro de Rei natal.

Foto familiar

En 1940 mándano á escola de Rábade e nela, os sábados á tarde, o mestre failles ler en voz alta e comentar textos literarios galegos. En 1942 parte para Lugo para estudar o bacharelato e desde 1943,

en que falece seu pai, será o seu tío paterno, D. Xosé, crego da parroquia de San Froilán, en Lugo, e profesor do Instituto Feminino desta cidade, quen se faça cargo del.

A súa formación literaria, filosófica e relixiosa continúa nestes anos e o 20 de marzo de 1949, con apenas 20 anos, pronuncia a súa primeira conferencia no Círculo das Artes de Lugo, falando sobre Juan Ramón Jiménez e as vangardas poéticas. Neste mesmo ano funda, con Manuel Antonio Sopena, a revista literaria Xistral, da que chegarán a publicar dous números e onde se recollerá o primeiro poema de Manuel María.

1 Un alumno ou alumna lerá en voz alta estas palabras de Manuel María:

"O mestre que había na miña tribu chamábase don Domingo Cabana ... Frequentaba a miña casa...A súa muller levaba amizade con miña nai...Servidor tiña moita confianza tanto co mestre como coa súa muller. Moitas veces incluso merendaba na casa deles. Como era natural, servidor sempre falaba en galego co mestre. E el comigo...Chegou o meu primeiro día de escola. Don Domingo sentoume nun banco perto da súa mesa e deume un silabario no que me cansei de esfoliar. Alí estiven quedo, moi atento, observando o que pasaba. O que máis me chamou a atención foi que don Domingo, na escola, non se apeaba do castelán. Cando lle preguntou algo a un alumno, este respondeu cunha castrapada que agora non lembro. A clase estourou nunha gargallada homérica. A min aquilo magooume e acovardoume. Estiven caladiño como un rato, sen tan sequera pestanexar. Cecaís polo nerviosismo sentín unhas ganas tremendísimas de mexar. Cada intre que pasaba sentíame máis apurado. Estaba decidido a pedirlle permiso ao mestre para saír a mexar. Pero decateime de que non sabía dicir "mexar" en castelán. Facía mentalmente a tradución de "mexar" e dábame "mejar". Aquilo non me soaba, non cadraba. Por iso non me atrevín... Tiña un medo arrepiante a dicir unha castrapada e facer o ridículo. As gargalladas que lle adicaran ao meu compañeiro facíanme gardar silencio. Permanecín calado como unha sepultura e resistín como puiden...Cando cheguei á casa fun á procura de meu pai. Estaba na horta facendo uns plantíos. Espeteille sen máis: Como se di "mexar" en castelán?"

2 Explica por escrito como se sentiu Manuel María o seu primeiro día de escola.

3 Cada alumno/a tentará lembrar o seu primeiro día na escola. Logo, de xeito ordenado, poñeredes en común cada experiencia para valorala. Cada compañeiro intentará pórllle tres adxectivos que cualifiquen esa primeira xornada de clase.

4 Leamos agora, con detemento e boa atención, outra impresión da escola de Rábade (1940):

"A escola estaba totalmente atestada de rapaces. Había veces que chegabamos a oitenta. O noso mestre voltábase tolo para manter a disciplina. O mestre era un home "ao vello xeito". Usaba e aínda abusaba do caiado cando era preciso, nembargantes era un gran pedagogo.

Por aquelas datas non se escribía unha soa liña en galego nos nosos xornais, nin se vían libros galegos por ningunha banda. A guerra civil estaba aínda moi recente, tan recente que aínda semellaba que se estaba vivindo. O galego estaba prohibido en todas as escolas. Pois ben: o noso mestre - o Mestre- adicaba as clases dos sábados pola tarde a ler en galego. Ía sacando os alumnos máis avantaxados ao pé da súa mesa. E, dende alí, para toda a clase e en voz outa, mandáballe ler ao alumno que fora, un poema ou un conto en galego. Despois de feita a lectura, comentabámolo e discutiámolo...

Eu tiven, pois, a sorte, e os meus compañeiros de escola o mesmo, de coñecer os nosos grandes escritores dende a escola primaria".

a) Define coas túas palabras os seguintes conceptos. Se fose inevitábel, emprega o dicionario:

 atestada: _____

 caiado: _____

 outa: _____

b) Analiza as semellanzas e as diferenzas que hai entre a experiencia escolar de Outeiro de Rei e a de Rábade.

Semellanzas:

Diferenzas:

c) Recolle as ideas fundamentais que podes extraer do texto.

d) Compara esas situacións coa túa experiencia actual como estudante. Que evolución se produciu?

A que campos afecta?

e) Actividade en grupo: dividimos a aula en grupos e procuramos información sobre os seguintes apartados que afectan á presenza do idioma galego na vosa escola.

 Cantas materias se imparten en galego?

 Cal é o idioma de comunicación entre os alumnos, oral e escrito?

 E entre alumnado e profesorado?

 En que idioma se redactan os escritos oficiais do centro?

 Cantos libros de texto teñen o galego como idioma de transmisión dos coñecementos?

 Está constituído o Equipo de Normalización Lingüística no teu centro?

 Que programa de actividades desenvolve cada curso?

 Quen forma parte del?

 Que valoración se observa na comunidade escolar sobre o idioma galego: útil, inútil, atrasado...?

5 Un de vós lerá agora en voz alta, como facía Manuel María, este poema para logo responder todos por escrito as cuestións finais:

Manuel María con trece anos

Poema da infancia perdida

*A infancia é a miña patria
verdadeira.
O meu paraíso perdido.*

*Lembro a pureza dos meus soños.
O pasmo que me causaban
as estrelas.
As paisaxes que quedaron
nos meus ollos.
Os contos do avó.
A doce voz de miña nai.
As verbas de meu pai.
Os xogos compartidos
cos irmaos.
E tantas cousas fondas
que forman parte inseparábel
de min mesmo.*

*Aquela pureza xa non é
e teño soedade
daquel neno sinxelo
que antes fun.*

*¡Deixádeme ser triste
ou senón
voltádeme outra vez
a miña infancia!*

Mar maior, 1963

a) Que significa a lembranza da infancia para o poeta?

b) En que estado se encontra no momento presente en que a recorda?

c) Anota os exemplos que aches no poema das seguintes categorías gramaticais:

- ✍ substantivo: _____
- ✍ adxectivo: _____
- ✍ pronome demostrativo: _____
- ✍ pronome posesivo: _____
- ✍ adverbio de tempo: _____
- ✍ preposición: _____
- ✍ contracción: _____

d) Diferencia con dúas oracións o significado desta parella de palabras: sono / soño.

e) Escribe la familia léxica de:

 pureza: _____

 sueño: _____

 ollos: _____

 patria: _____

 soedade: _____

Son familias regulares ou irregulares? _____

6 Constrúe un novo autopoema guiándote polo esquema do de Manuel María.

Poema da infancia perdida

A infância é _____

O meu _____ perdido.

Lembro _____ dos meus _____

O pasmo que me causaban

As _____ que quedaron

nos _____.

Os _____ do avó.

A _____ voz de _____

As _____ de meu pai.

Os _____

cos irmaos.

E tantas _____

que forman _____

de _____

Aquela _____

e teño _____

daquel _____ sinxelo

que _____

¡Deixádemme _____

ou senón

voltádeme _____

a miña infancia!